

(Независне новине, 05.06.2009)

Председник Обама је недавно рекао о Ираку: "Оно што ћемо урадити јесте да нећемо дозволити да тежња ка савршеном ставу стане на пут циљевима који се могу постићи." То би био огроман корак ка напретку ако би се исти приступ применио на БиХ и Косово.

У обе земље смо упали у замку политике "ровова" која онемогућава постизање стабилности или дуготрајних решења упркос огромном улагању људи и ресурса последњих скоро двадесет година.

То је зато што настављамо да инсистирамо на томе да је могуће, уз довољно притисака и охрабрења, да се успоставе потпуно функционална мултиетничка друштва у БиХ и на Косову, без промене граница. Континуирано смо игнорисали све доказе који су сведочили супротно и жигосали смо као кочничаре све оне који су отворено говорили о алтернативним приступима.

Реалност је да никаква количина претњи или подстицаја, укључујући брзо чланство у ЕУ или НАТО, неће убедити босанске Србе да уступе централној власти значајан дио права и привилегија које су им дате Дејтонским споразумом, а што су Бошњаци и међународна заједница одлучни да спроведу. Срби су одлучни у томе да имају пуну контролу над својом властитом судбином и страхују да ће, уколико наставе да врше пренос надлежности на централне власти, бројно надмоћнији Бошњаци преузети контролу.

Крајњи резултат је наставак тензија између два босанска ентитета, дисфункционална држава, а изгледи на успех дугогодишњих будућих напора западних политичара - као недавна посета потпредседника Џозефа Бајдена - личе на укуцавање четвртастог клина у округлу рупу.

Ја знам о чему говорим: више од 15 година сам био један од оних који су то покушавали. На крају сам схватио да су историјска искуства у овом региону створила начин мишљења који се много разликује од нашег. Ми и даље очекујемо од људи на Балкану да

размишљају и делују као ми: то се неће догодити.

На Косову, реалност је да је већина Срба напустила Косово и да се неће вратити. Многи су остали само зато јер верују или се надају да могу игнорисати централну власт независног Косова и да могу да наставе да траже од Србије политичку и финансијску помоћ.

Нарочито се Срби који живе северно од Ибра понашају као да, у ствари, живе у Србији. Председник Борис Тадић и његова умерена влада су ухваћени у замку подршке косовским Србима како би спречили националистички бич док покушавају да се приближе ЕУ.

Ове противречности постају све видљивије. Али то није највећа опасност.

Досад су косовски Албанци били стрпљиви у вези с одбијањем косовских Срба да признају независност бивше српске покрајине, уздајући се у међународну заједницу да реши овај проблем. Међутим, опозициони политичари на Косову су почели критиковати косовске власти због пасивности по том питању.

Ова фрустрација ће расти и довести до даљег погоршања односа између Косова, Србије и међународне заједнице, те до ескалације насиља против косовских Срба.

И на Косову и у БиХ потребно је да размотримо различита решења, која нам се можда неће свидети и која ће сама по себи имати проблема, али која ће заиста бити - остварљива. То је једини начин на који међународна заједница може привести крају своје ангажовање на Балкану. На Косову, ово вероватно значи неки облик раздвајања Албанаца и Срба, уз комбиновање узајамног признања, пуног поштовања људских права мањина и бројних слатких мамаца из ЕУ.

БиХ је компликованија. Тамо решење вероватно обухвата обликовање различитог односа унутар БиХ и омогућавање Републици Српској, српском делу подељене земље, да спроведе референдум о независности. Ово би морало обухватити мноштво гаранција

о будућим односима и морало би бити урађено као комплетни пакет којег би водила и имплементирала међународна заједница.

У оба случаја било би потребно показати вољу и спремност да се употреби војна сила како би се спречило насиље.

Постоји још један разлог због којег морамо проширити свој начин размишљања. Ми на Западу се понашамо као да смо ми ти који контролишемо шта се дешава у региону. То није тако, као што је доказано избијањем насиља у бившој Југославији 1990-1991. и растом Ослободилачке војске Косова 1997-1999.

Чињеница је да и у БиХ и на Косову независне локалне снаге могу узети ствари у своје руке и у веома кратком року проузроковати обнову насиља које ће бити веома тешко сузбити. Ми себи једноставно не можемо приуштити да се још више упетљамо на Балкану.

Као алкохоличар чији је први корак признање да има проблем, ми треба да прихватимо чињеницу да постојећа политика није одржива. Тек тада можемо почети размишљати конструктивно о решењима која могу довести до трајног мира у региону.

(<http://www.nytimes.com/2009/06/05/opinion/05iht-edmontgomery.html>)